

Parem klõps

Tegevuskava ohutuma ja õiglasema võrgukeskkonna loomiseks igale lapsele

Rahastatud Euroopa Liidu kaasabil

Sisukord

1	Eessõna	3
2	Kokkuvõte	5
3	Lapsed, noored ja Internet: ülevaade	6
3.1	Positiivne jõud maailmas	6
3.2	Õige tasakaalu loomine	6
3.3	Virtuaalne ja reaalne maailm lähenevad teineteisele.....	7
3.4	Interaktiivne kaasahaarav maailm.....	7
3.5	Digitaalne lõhe?	7
3.6	Valitsuste ja rahvusvaheliste agentuuride ülesanded	8
3.7	Tähtis on kõiki huvirühmasid kaasav lähenemine	9
4	Laste haavatavus	10
4.1	Sisu	10
4.2	Kokkupuude.....	10
4.3	Käitumine	10
4.4	Kaubandus.....	11
4.5	Sõltuvus.....	11
4.6	Ühiskond	11
6.	Põhisootused	12
6.3	Mitmekülgse poliitika väljatöötamise vajadus.....	12
6.4	Edendada rahvusvahelist eestvedamist	13
6.5	Võidelda laste kuritarvitamise ja laste kuritarvitamise kujutiste levikuga Internetis 13	
6.6	Toetada töötajaid ja raviprogramme	14
6.7	Uute reklaami, e-kaubanduse, eraelu puutumatus kaitse ja andmekaitse standardite loomine.....	15
6.8	Koostöö mobiilse Interneti või positsioneerimisteenuste pakkujatega	15
6.9	Navigeerimine interaktiivses ja kaasahaaravas maailmas	16
6.10	Muuta sotsiaalvõrgustike veebilehed ohutumaks	16
6.11	Kõrvaldada seadusandlikud takistused	17
6.12	Toetada vabaühendusi poliitika kujundamisel.....	17

1 Eessõna

Internet on üleilmne võrgustik, mille laste jaoks ohutuks muutmise eeldab riikidevahelisi jõupingutusi. Euroopa Liidul on antud eesmärgi saavutamisel täita juhtiv roll.

European NGO Alliance for Child Safety Online (eNACSO) kujutab endast Interneti ja sellega seonduvate tehnoloogiate laste ning noorte jaoks ohutumaks muutmisele pühendatud võrgustikku. Meie liikmeteks on juhtivad laste õiguste ja lastekaitsega tegelevad vabaühendused kõikjal Euroopa Liidus. eNACSO edendab ja toetab meetmete rakendamist riigi, Euroopa ning maailma tasandil. Meie töö põhineb 1989. aasta ÜRO lapse õiguste konventsioonil¹ ning selle laste müüki, lasteprostitutsiooni ja lastepornograafiat käsitleval fakultatiivsel protokollil².

Parem klõps annab üksikasjalikku teavet eNACSO soovitudest Euroopa Liidule, tööstusharudele, rahvusvahelistele organisatsioonidele ja muudele huvirühmadele laste ning noorte jaoks ohutuma võrgukeskkonna loomise osas.

eNACSO avaldab siirast tänu John Carr'ile tema aja ja vaeva eest selle dokumendi koostamisel.

Dieter Carstensen

Esimees, eNACSO

Projekti kaasrahastatakse Euroopa Liidu „Safer Internet plus” programmi kaudu, ec.europa.eu/saferinternet

¹ www.unhchr.ch/html/menu3/b/k2crc.htm

² Käesolevas dokumendis käsitletakse läbivalt väljendit „laste kuritarvitamise kujutised”, sest see kajastab asja olemust täpsemalt kui „lastepornograafia”.

Mida igaüks meist saab ära teha laste ohutuse tagamiseks Internetis

- Aidata lastel saada digitaalse maailma tugevateks ja täisväärtuslikeks kodanikeks.
- Võidelda laste kuritarvitamise ja laste kuritarvitamise kujutiste levikuga Internetis.
- Muuta sotsiaalvõrgustike veebilehed iga lapse jaoks ohutumaks.
- Kaitsta lapsi kaubandusliku ärakasutamise ja eraelu puutumatus rikkumise eest Internetis.
- Toetada vabaühendusi ja nende rahastamist seoses osalemisega turvalist võrku puudutavate poliitiliste otsuste tegemises.

2 Kokkuvõte

Interneti pakutavad õppimis-, loovtegevus-, suhtlemis- ja mängimisvõimalused on põhjuseks, miks sajad miljonid lapsed ning noored kõikjal maailmas seda nii kõrgelt hindavad ja paeluvaks peavad.

Me peame aitama lastel ja noortel areneda digitaalse maailma vastutusvõimelisteks kodanikeks, suhtuma neisse kui aktiivsetesse osalejatesse, mitte üksnes kui potentsiaalsetesse ohvritesse, andma neile võimaluse kasutada uutel tehnoloogiatel põhinevaid uudseid vahendeid oma vaadete väljendamise ning õiguste kasutamise eesmärgil.

Samas on Internet kaasa toonud terve rea soovimatuid tagajärgi. Mõningad neist võivad lastele ja noortele olla väga ohtlikud – näiteks on Internet soodustanud uute kiusamisviiside ja laste ning noorte seksuaalse ahvatlemise vormide arengut. Ringluses olevate laste kuritarvitamise kujutiste arv on tohutult kasvanud. Interpoli, CEOP³ ja muude õiguskaitseorganite valduses on praeguseks peaaegu miljon erinevat laste kuritarvitamise kujutist.

EL liikmesriikide ülimuslikuks kohustuseks on kõigi nende volialasse kuuluvate laste ja noorte ohutuse ning heaolu tagamine, kuid selle kohustuse täitmine eeldab tõhusat koostööd. Tegu on jagatud vastutusega.

Ettepaneku Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi vastuvõtmiseks, milles käsitletakse laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lastepornograafia vastast võitlust, hiljutine avaldamine on Euroopa Liidu jaoks suureks edusammuks. Ettepanek peaks saama maksimaalse võimaliku toetuse üle kogu Euroopa Liidu.

Kuid me oleme võimelised enamaks. Nii lastel ja noortel, vanematel, õpetajatel, õiguskaitseorganitel kui ka kõrgtehnoloogilistel äriühingutel on täita eluliselt tähtis roll. Igaüks meist peab õppima teiste kogemustest, kui tegelike edusammude jätkumine on meile südamelähedane.

³ Child Exploitation and Online Protection Centre (CEOP), Suurbritannia.

3 Lapsed, noored ja Internet: ülevaade

Internet⁴ on kaasaegse maailma jaoks eluliselt tähtis. eNACSO usub vankumatult Interneti potentsiaali laste ja noorte elu rikastamisel ning neile mitmesuguste uute võimaluste loomisel. Just sellepärast seisab eNACSO aktiivselt ohutu ja võrdse juurdepääsu eest Interneti pakutavatele hüvedele kõigi laste ning noorte jaoks üle kogu maailma.

Niisuguse lähenemisega kaasneb selle teadvustamine, et laste ja noorte kogemused seoses Interneti ning kaasnevate digitaalsete tehnoloogiatega võivad põhjustada meeolehärra või kahju – või mõlemat.

3.1 Positiivne jõud maailmas

Lastele ja noortele Internetist ning uutest tehnoloogiatest rääkides on äärmiselt tähtis säilitada optimistlikku ja positiivset suhtumist. Meie püüdlused peaksid olema suunatud laste ja noorte teadlikkuse tõstmisele, realistliku arusaamise loomisele Interneti ohtudest ning võimalustest nendega toimetulekuks.

3.2 Õige tasakaalu loomine

Lapsevanemad ja õpetajad peavad oskama luua õige tasakaalu seoses realistliku suhtumisega ohtudesse – vältides liialdusi, mis võiksid lapsi ning noori sundida tehnoloogia kasutamisest loobuma. Loobumine tähendaks suurt kaotust laste ja noorte jaoks üksikisiku tasandil – ning ühiskonna jaoks tervikuna.

⁴ Juurdepääs Internetile on võimalik mitmel viisil, nt sülearvuti, lauarvuti, pihuarvuti, mobiiltelefoni, mängukonsooli, elektronmärkmiku või teleri kaudu. Kõigi nende seadmete igakordse loetlemise asemel dokumendis peetakse arusaadavaks, et mõeldud on kõiki vastavaid seadmeid, kui tekstis pole kirjas teisiti.

3.3 Virtuaalne ja reaalne maailm lähenevad teineteisele

Kuivõrd lapsed ja noored elavad üha suurema osa oma elust uute tehnoloogiate kõrval ning kaudu, on võrgukeskkonnas varitsevad ohud lahutamatult põimunud nende käitumise üldisemate aspektidega.

Tänapäeval ei piisa selge joone tõmbamisest nn „virtuaalse“ ja „reaalse“ maailma probleemide vahel.

3.4 Interaktiivne kaasahaarav maailm

Kaasaegsed interaktiivsed tehnoloogiad, eelkõige arvutimängude vallas, võivad olla uskumatult kaasahaaravad, luues ülimalt lummavaid keskkondi. Neist võib olla palju kasu erinevate probleemilahendamisoskuste arendamisel, kuid tekkinud on ka ridamisi uusi probleeme või muresid, eelkõige seoses nn sõltuvusega. See võib saada takistuseks mitmesuguste inimestevahelise suhtluse oskuste arengule või tervisliku eluviisi väljakujunemisele, mis hõlmab enese vormishoidmist või sportimist.

3.5 Digitaalne lõhe?

ÜRO lapse õiguste konventsioon (artikkel 12) sätestab: „Osalisriigid tagavad lapsele, kes on võimeline iseseisvaks seisukohavõtuks, õiguse väljendada oma vaateid vabalt kõikides teda puudutavates küsimustes, hinnates lapse vaateid vastavalt tema vanusele ja küpsusele“.

Internet võib väga paljude (eelkõige nooremate) kasutajate jaoks osutada võrratult rikastavaks keskkonnaks, kuid võib ka ühiskonnas olemasolevaid lõhesid veelgi suurendada või uusi lõhesid juurde luua. Vastavad lõhed ei sõltu üksnes Internetile juurdepääsu võimaldavate füüsiliste vahendite omamisest või mitteomamisest, vaid paljudest muudestki teguritest.

Internet võib konkreetsete laste ja noorte olemasolevaid personaalseid haavatavusi kokku liita ning isegi võimendada, teravdades nõnda probleeme, millega nad võivad reaalses maailmas kokku puutuda.

Professor Sonia Livingstone'i uurimistöö laste ja noorte võrguelu osas tuvastas,⁵ et võimalik kasu, mis inimesele Interneti kasutamisest tõuseb, sõltub tema

⁵ *Drawing conclusions from new media research: reflections and puzzles regarding children's experience of the internet*, LSE, 2006

meediapädevusest ning eneseusaldusest. Antud põhjusel on poliitikate väljatöötamisel digitaalse lõhega toimetulekuks ülimalt tähtis mitte üksnes võimaluste leidmine füüsiliste juurdepääsuvahendite kättesaadavuse parendamiseks, vaid ka keskendumine üksikute kasutajate meediapädevuse ja eneseusalduse tõstmisele.

Infotehnoloogia valdkonnale on iseloomulikud pidevad ja kiirelt kulgevad uuendused; taoliste arengutega peab kaasnema poliitikate väljatöötamine, mis edendaksid laste ja noorte võrgumaailmas osalemise alalist kohandamist, soodustamist ning rahalist toetust, pidades samuti meeles vajadust kohaste ja proportsionaalsete ohutus- ning kaitsemeetmete järele.

3.6 Valitsuste ja rahvusvaheliste agentuuride ülesanded

On selge, et riikide valitsused kannavad esmast vastutust kõiki nende volialasse kuuluvate laste ja noorte kaitsmise eest. Samas on Internet oma olemuselt üleilmne. Sellest tulenevalt kannavad rahvusvahelised asutused erilist vastutust riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil asetleidva tegevuse juhtimise ning edendamise eest. EL⁶ on selles valdkonnas eestvedajaks. Euroopa Liidu iga-aastasest „Turvalisema Interneti päevast“, mida koordineerib INSAFE, on saanud ülemaailmne üritus, mille raames pööratakse väga väärtuslikku tähelepanu hariduse ja teadlikustamisega seonduvatele tegevustele kõigis levinumates keeltes maailma viiel mandril. Ettepaneku Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi vastuvõtmiseks, milles käsitletakse laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lastepornograafia vastast võitlust, avaldamine 2010. aasta märtsis kujutab endast EL seadusandluse esimest pääsukest laste kaitseks piiriülestel alustel.

ITU⁷ on hetkel väga tähtsa ülemaailmse algatuse eesotsas, mis kogub kiirust. Ehk on kõige tähtsam see, et rahvusvahelised asutused on parimaks abistajaks riikidele, mis on alles alustamas heitlust laste ohutuse nimel Internetis. Igaüks meist võib õppida teiste kogemustest.

⁶ <http://tiny.cc/eusip19>

⁷ <http://tiny.cc/itucop>

3.7 Tähtis on kõiki huvirühmasid kaasav lähenemine

Ühelgi asutusel või füüsilisel-/juriidilisel huvirühmal, ettevõttel ega muul organisatsioonil ei ole teadmiste või oskuste monopoli Interneti turvalisuse valdkonnas. Ohutu keskkonna loomine Internetis laste ja noorte jaoks kujutab endast jagatud vastutust.

Laste ja noorte käsutuses peavad olema võimalused enda kaitsmiseks Internetivõrgus. Lapsevanemad, hooldajad ja õpetajad vajavad abi arusaamise kujundamisel selle kohta, kuidas lapsed ning noored kasutavad uusi tehnoloogiaid, aitamaks neil tagada seda, et lapsed ja noored oskavad neist võtta maksimumi ning on teadlikud ohutu kasutamise võimalustest.

Koolidel on siinkohal täita pöördelise tähtsusega toetav roll. Vabaühendusedki on äärmiselt tähtsad, kuid nad võivad vajada mõningat toetust oma abistamisvõime arendamisel. Koostöö õiguskaitseorganitega on eluliselt oluline kohase teavitamise väljatöötamiseks ja kohaseks lõimimiseks laiemate haridus- ning teadlikustamismeetmete koosseisu.

Tööstusvaldkondade käsutuses on ainulaadne võimalus aidata kaasa kahel viisil: esiteks, aidates kõigil huvirühmadel luua ning propageerida tõhusaid harimis- ja teadlikustamisvahendeid ning koostades iseseisvalt vastavaid materjale, mis on suunatud nende kliendibaasile ja turgudele. Teiseks, töötades välja ning edendades arvukamaid ja paremaid tehnilisi lahendusi, mis rõhutavad ning tugevdavad ohutusalaseid sõnumeid.

4 Laste haavatavus

Meie kui laste õiguste ja lastekaitsega tegelevate organisatsioonide jaoks on põhimõte, mille kohaselt lapsed ning noored on haavatavamad, toimimise ja Interneti ohutuse nimel tehtava töö lähtepunktiks. Sellest põhimõttest tulenevad ka mitmesugused lastekaitse- ja laste hoolekande strateegiad ning õigusaktid paljudes riikides üle kogu maailma.

Internetiga seoses on üles kerkinud terve rida laste ja noorte inimeste haavatavusega kaasnevaid probleeme, mis on seni lahendamata. Neid võib kokku võtta alljärgnevalt.

4.1 Sisu

1. Võimalus, et lapsed ja noored satuvad Internetis nende eale sobimatule materjalile, nt täiskasvanute pornograafiaile või väga vägivaldsetele kujutistele.
2. Võimalus, et lapsed ja noored satuvad Internetis mitmesugusele seadusevastasele sisule, nt laste kuritarvitamise kujutistele.

4.2 Kokkupuude

3. Võimalus, et lapsed ja noored puutuvad Internetis kokku kiusamise ning/või seksuaalse ahvatlemisega täiskasvanute või teiste alaealiste poolt.
4. Võimalus, et lapsed ja noored puutuvad Internetis kokku kahjulike võrgukogukondadega, näiteks veebilehekülgedega, mis propageerivad anoreksiat, enesevigastamist, enesetappu, vägivalda, vihkamist või äärmuslikke poliitilisi vaateid.

4.3 Käitumine

5. Võimalus, et Internet lihtsustab ja soodustab riskantset seksuaalse sisuga suhtlust laste ning noorte inimestega, sh innustab neid endast või teistest fotosid tegema ja veebi üles panema (nn sekstimine), mis võib lisaks kahjulikkusele olla ka ebaseaduslik.

6. Võimalus, et Internet muudab laste jaoks lihtsamaks või julgustab neid panema avalikku ruumi üles isiklikku teavet, pilte, videoid või tekste, mis ohustavad nende turvalisust või karjäärivõimalusi tulevikus.
7. Võimalus, et lapsed ja noored puutuvad Internetis kokku kiusamisega, võib aidata kaasa niisuguse keskkonna tekkele, kus lapsi ning noori õhutatakse teisi kiusama.

4.4 Kaubandus

8. Võimalus, et lapsed ja noored satuvad Internetis nende eaga sobimatutele kaupadele ning teenustele või omandavad neid.
9. Võimalus, et lapsed ja noored puutuvad Internetis kokku pettuste, identiteedivarguste, kelmuste vms ohtudega, mis on oma olemuselt majanduslikud.
10. Võimalus, et Internet seab ohtu lapse või noore isikliku turvalisuse ebapiisavate, mitmetimõistetavate või jõustamatute andmekaitse- või eraelu puutumatuse kaitse seaduste tõttu.

4.5 Sõltuvus

11. Võimalus, et Internet lihtsustab juurdepääsu selle kaudu mängitavatele mängudele või alternatiivsete keskkondade loomist, mille korral on kahtlusi, et need soodustavad obsessiivseid käitumisvorme või liigkasutust, mis võivad avaldada kasutajate tervisele ja/või sotsiaalsetele oskustele kahjulikku mõju.

4.6 Ühiskond

12. Makrotasandil võib digitaalne lõhe riikide või regioonide vahel põlistada või levitada olemasolevaid üleilmseid halvemussuundumusi.

6. Põhisootused

6.1 Toetada ettepaneku eelnõud uue direktiivi kehtestamiseks

Ettepaneku Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi vastuvõtmiseks, milles käsitletakse laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lastepornograafia vastast võitlust, eelnõu on Euroopa Liidu jaoks suureks edusammuks. Ettepanek peaks saama maksimaalse võimaliku toetuse üle kogu Euroopa Liidu.

6.2 Tagada osalusõigus igale lapsele

1. Valitsused peaksid julgustama üldsuse teavitamisele suunatud arutelusid ja kampaaniaid positiivse kultuurilise kliima loomiseks laste ning noorte osalemise suhtes kõiges, mis nende ja nende eludega seondub.
2. Samuti peaksid valitsused tagama oluliselt suurema poliitilise ja rahalise toetuse noortele inimestele mõeldud e-osaluse protsessidele (töö meediapädevuse suurendamise, digitaalse lõhe vähendamise ning turvalisema IT-keskkonna loomise nimel). Antud eesmärgil peaks uue meedia kasutamisest ja uutest osalusvormidest saama ametliku hariduse ning vabahariduse lahutamatu osa. Nad peaksid samuti kaaluma seadmete väljatöötamist, mille funktsioonide valikut on oluliselt piiratud, võimaldamaks vältida lapsi ja noori ähvardavaid mõningaid ohte, mis näivad seonduvat tehniliselt keerukamate mudelitega.
3. Tähtsaks tuleb pidada teadlikkuse tõstmist ÜRO konventsiooni artikli 12 osas ja niisuguste koolitusmudelite väljatöötamist, mis demonstreeriksid selle rakendamist praktikas kõigile, kes töötavad laste ning noortega, sh vabaühenduste personal, IT-tööstuse esindajad, juristid, kohtunikud, politseiametnikud, sotsiaaltöötajad, kogukonnatöötajad, psühholoogid, hooldajad, haridussüsteemi kõigi tasandite õpetajad, arstid, õed ja muud tervishoiutöötajad.

6.3 Mitmekülgse poliitika väljatöötamise vajadus

1. Valitsused peaksid välja töötama mitmekülgset poliitilist meetmeid tegelemiseks Interneti ohutusega laste ja noorte jaoks. Vastavate meetmete väljatöötamisel on ülimalt tähtis tugineda kõigi huvirühmade asjatundlikkusele ja teadmistele. Euroopa Liidu tasandil tuleks välja töötada laste õiguste strateegia, mis kajastaks laste ja noorte vajadusi ning õigusi võrgukeskkonnas.
2. Eriti tähtis on niisuguste haridus- ja teadlikustamisprogrammide väljatöötamine, mis oleksid suunatud vahetult lastele ning noortele. Õiguskaitseorganid peaksid leidma kohaseid viise oma sõnumite lõimimiseks nendesse programmidesse.
3. Samuti on tähtis võimaluste leidmine vanemate ja õpetajate abistamiseks uute tehnoloogiate ning nende laste ja noorte poolt kasutamise viiside selgeksõppimisel, võimaldamaks neil omakorda pakkuda abi, nõu või tuge.

4. Kõrgtehnoloogilistel äriühingutel on täita eriline roll – aidata kõigil huvirühmadel välja töötada ja edendada tõhusaid haridusressursse ning koostada nende kliendibaasile ja turgudele kasutamiseks mõeldud materjale.
5. Veel üheks kõrgtehnoloogiliste äriühingute ainulaadseks rolliks on niisuguste tehniliste lahenduste väljatöötamine, mis aitavad kaasa laste turvalisuse tagamisele võrgukeskkonnas.

6.4 Edendada rahvusvahelist eestvedamist

6. Interneti üleilmsest olemusest tulenevalt kannavad rahvusvahelised institutsioonid erilist vastutust riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil asetleidva tegevuse juhtimise ning edendamise eest. Valitsustevahelistel ja regionaalsetel algatustel, näiteks ITU algatusel *Child Online Protection* ning Euroopa Liidu turvalisema Interneti programmil on täita eluliselt tähtis roll tegevuskava käigus hoidmisel. Rahvusvahelised institutsioonid on ilmselt parimaks abistajaks riikidele, mis on alles alustamas võitlust laste ohutuse nimel Internetis.

6.5 Võidelda laste kuritarvitamise ja laste kuritarvitamise kujutiste levikuga Internetis

7. Interneti kasutuselevõtu eel koostatud seadused võivad vajada muutmist selle tagamiseks, et need ei takista laste tulemuslikku kaitsmist võrgukeskkonnas – s.t kaasaegsed seadused peaksid arvestama asjaoluga, et kaugkeskkondades, näiteks Internetis, võidakse laste ja noorte suhtes toime panna mitmesuguseid erinevaid seksuaalseid õigusrikkumisi. Eksisteerib pakiline vajadus märksa kõrgema ühtlustusastme saavutamise järele seaduste ja politseimenetluste osas, mis käsitlevad Internetis laste vastu toimepandud kuritegusid puudutava tõendusmaterjali kogumist ning esitlemist. Komisjon peaks esitama ettepanekuid raamdirektiivi vastuvõtmiseks, mis aitaks saavutada antud eesmärki EL-s.
8. Tarvis on vihjetelefone, millele saaks edastada teateid laste kuritarvitamise kujutiste asukohtadest Internetis. Igas riigis peaks olema vihjetelefon, mis võimaldab kõigi riigi volialasse kuuluvate keelerühmade vajaduste rahuldamist. Vihjetelefon peaks vastama INHOPE⁸ kokkulepitud standarditele.
9. Üleilmsel tasandil peaksid rahvus- ja valitsustevahelised organid, riikide valitsused jm kiirendama kõigi teadaolevate laste kuritarvitamisega seotud aadresside ühtse loendi loomist (või niisuguse loendi loomist, mis oleks

⁸ <https://www.inhope.org/>

võimalikult suur ja põhineks kõigil riiklikel loenditel, mis pole kohalike õiguslike piirangutega koormatud) laste kuritarvitamise materjalide tõhusama kõrvaldamise, juurdlemise või blokeerimise soodustamiseks. Vastav loend tuleks nõuetekohase turvalisuse tingimustes muuta kättesaadavaks asjaomastele võrguteenuste pakkujatele, filtreerimisfirmadele ja muudele olulise huviga osapooltele.

10. Valitsused, õiguskaitseorganid ja tööstusharud peaksid alustama arutlusi selle üle, kuidas võidelda võrdõigustarkvara kasutamise vastu laste kuritarvitamise kujutiste levitamiseks, ning kuidas võidelda muud liiki suletud rühmade või kogukondade vastu, millel on sama eesmärk.
11. Kõrgtehnoloogiatööstus peaks tuvastama viisid krüpteerimistarkvara ja muude tehnoloogiate laste kuritarvitamise kujutiste vahetamise lihtsustamise eesmärgil väärkasutamise ärahoidmiseks.
12. Valitsused peaksid tagama selle, et laste kuritarvitamise kujutistega tegelema volitatud õiguskaitseorganite käsutuses oleksid kohased ressursid ja tehnilised vahendid. Lisaks peaksid nad spondeerima rahvusvahelise juurdlusüksuse asutamist, mille eriülesandeks oleks keskendumine kurjategijate võrgustikele, mis seisavad suure osa laste kuritarvitamise kujutistega kaubitsemise taga.
13. Tuginedes tehnilisele teadustööle, mida praegu rahastatakse muuhulgas EL turvalisema Interneti programmi kaudu, peaksid valitsused eraldama rohkem vahendeid õiguskaitseorganite abistamiseks Internetis avaldatud laste kuritarvitamise kujutistel kujutatud laste tuvastamiseks, leidmiseks ning päästmiseks.
14. Pöörduda tuleks *Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*'i (ICANN) poole niisuguste domeeninimeregistrite tegevuse oluliseks tõhustamiseks, mis ei näi hetkeseisuga suutvat ära hoida laste kuritarvitamise kujutiste avaldamist oma egiidi all. Samuti tuleks taotleda, et ICANN kohustuks mitte lubama ükskõik millistel riiklikel või muudel registritel kinnitada või käigus hoida domeeninimesid, mis reklaamivad või soodustavad juurdepääsu laste kuritarvitamise kujutistele.

6.6 Toetada töötajaid ja raviprogramme

15. Politseinike, tervishoiutöötajate, sotsiaaltöötajate, noorsootöötajate, õpetajate, kriminaalhooldusametnike ja vanglapersonali akrediteerimise eest vastutavad asutused peavad tagama selle, et nende kutsealase väljaõppe ning täiendõppeprogrammide raames pööratakse kohast tähelepanu võrgus kuritarvitamise ilmingute äratundmisele ohvritel ja teadlikkusele kurjategijate poolt toimepandavate kuritarvituste liikide osas.
16. Valitsused peaksid tagama kohaste ressursside eraldamise seksuaalselt kuritarvitatud laste ravivajaduste rahuldamiseks, sh juhul, kui kuritarvitamise kujutisi on avaldatud Internetis.

17. Kasutusel peaksid olema kohased hindamis- ja raviprogrammid laste jaoks, kes näitavad Internetis üles kohatut või agressiivset seksuaalset käitumist.
18. Asjaomased asutused peavad tagama piisavate raviprogrammide olemasolu ja rakendamise Internetis tegutsevate õiguserikkujate suhtes.

6.7 Uute reklaami, e-kaubanduse, eraelu puutumatusse kaitse ja andmekaitse standardite loomine

19. Nõutav on poliitikate ja standardite väljatöötamine, mis kaitseksid lapsi ning noori kokkupuute eest eale kohatu reklaami ja ärilise tegevusega.
20. Andmekaitse ja eraelu puutumatusse tegelevad volinikud ning sarnaseid ülesandeid täitvad isikud peaksid väljastama selgeid juhiseid ja suuniseid kõigi osapoolte vastavate õiguste ning kohustuste kohta juhtudel, mis puudutavad andme- vm tehinguid Internetis laste ja noorte osalusel või teenuste osutamist, mis on laste ning noorte jaoks tõenäoliselt külgetõmbavad. Ennekõike peaksid volinikud kaaluma vanuse alampiiri sätestamist või selle sätestamise taotlemist asjaomase ametivõimu poolt, millest nooremate isikute korral nõutakse võrgukeskkonnas alati vanemliku nõusoleku tõendamist.
21. Täiskasvanutele mõeldud tooteid ja teenuseid ei tohiks reklaamida veebilehtedel, mida peamiselt kasutavad lapsed ning noored, või mille korral on teada, et olulise osa alalistest kasutajatest moodustavad lapsed ja noored. Lastele mõeldud veebilehe olemus tuleks täpselt määratleda ja kogu reklaam vastavatel lehtedel peaks vastama reaalses maailmas kehtivatele või nendega võrdväärsetele reklaamialastele standarditele.
22. Müüjatel ei tohiks olla võimalust vanusepiiranguga kaupade ja teenuste, nt alkoholi, tubakatoodete, pornograafia, hasartmängude ning relvade müüki reguleerivate seaduste eiramiseks või nendest möödahiilimiseks vastavate kaupade ja teenuste Interneti kaudu müümise teel. Välja tuleks töötada kohased õigusaktid, mis reguleerivad vanusepiiranguga kaupade ja teenuste müüki Internetis.
23. Seadusandjad peavad teostama järelevalvet niisuguste maksete võrgus sooritamise viiside arengu üle, mis on anonüümsed ja võivad seetõttu lihtsustada vanusepiiranguga kaupade ning teenuste seadusevastast ostmist või muude seadusevastaste esemetega (nt laste kuritarvitamise kujutised) kauplemist.

6.8 Koostöö mobiilse Interneti või positsioneerimisteenuste pakujatega

24. Mobiilsideoperaatorid kannavad laste ja noorte ees erilist vastutust. Nad peaksid tagama selle, et nende võrkusid kasutavatele alaealistele on kättesaadavad

üksnes kohased e-kaubanduse teenused. Juurdepääs kõigile täiskasvanutele mõeldud teenustele peaks olema piiratud. Asukohapõhised teenused tuleks liigitada täiskasvanutele mõeldud teenuste alla.

25. Mobiiltelefonide tootjad peaksid aktiivsemalt osalema käimasolevates arutlustes laste ohutuse kohta Internetis, töötamaks välja niisuguseid turvafunktsioone, mis võivad toimida vaikimisi ja on telefonide koosseisu integreeritud. Nad peaksid samuti kaaluma seadmete väljatöötamist, mille funktsioonide valikut on oluliselt piiratud, võimaldamaks vältida lapsi ja noori ähvardavaid mõningaid ohte, mis näivad seonduvat tehniliselt keerukamate mudelitega.
26. Raadiokohtvõrgu (*wifi*) ja muude Interneti kaugjuurdepääsu teenuste pakkujad peaksid järgima paljude mobiilsideoperaatorite eeskuju niisuguste kokkulepete sõlmimisel, mis piiravad juurdepääsu täiskasvanutele mõeldud veebilehtedele.
27. Tarbijaturule saabuval uuelaadsed asukohamääramis- ja jälgimisteenused tekitavad probleeme mitte üksnes laste ning noorte võrguturvalisuse valdkonnas, vaid ka kõigi kodanike kodanikuõiguste ja eraelu puutumatus kaitsega seoses. Nende kasutamise reguleerimiseks tuleb välja töötada kindlad kaitsemeetmed.

6.9 Navigeerimine interaktiivses ja kaasahaaravas maailmas

28. Mängude ja mänguriistvara tootjad peavad tegema koostööd interaktiivse- ja võrgumaailma muude elementidega, töötamaks välja kampaaniaid, mis keskenduvad digitaalse kodanikkonna ning digitaalsete kohustuste põhimõtete edendamisele. Eriti kõrgelt tuleks hinnata kampaaniaid ja meetmeid, mis põhinevad noortevahelise harimise algatustel.
29. Toetust Üleeuroopalisele mänguteabe süsteemile (PEGI) ja selle võrgusüsteemidele tuleb arendada nõnda, et see hõlmaks võimalikult paljusid riike. Rohkem tuleks ära teha teadlikkuse tõstmiseks mängude hindamis-süsteemide osas, seda nii lapsevanemate kui ka laste ja noorte inimeste seas.

6.10 Muuta sotsiaalvõrgustike veebilehed ohutumaks

30. Sotsiaalvõrgustike veebilehed peaksid rakendama selgeid ja läbipaistvaid standardeid laste võrguturvalisuse tagamiseks, sh. hõlpsasti kasutatavaid menetlusi asjaomaste ametivõimude teavitamiseks kõigist kuritarvitustest.
31. Sotsiaalvõrgustike veebilehed peaksid kasutama sisu, eelkõige piltide ja videote nendepoolset kontrollimist võimaldavaid mehhanisme. Samuti peaksid need tagama kogu sisu, millest neile on teada antud, ülevaatamise selgelt määratletud ajavahemiku jooksul.
32. Välja tuleks töötada sõltumatud mehhanismid järelevalve ja aruandluse korraldamiseks kokkulepitud standarditest kinnipidamise suhtes sotsiaalvõrgustike veebilehtede poolt.

6.11 Kõrvaldada seadusandlikud takistused

33. Rakendada tuleks jõupingutusi Internetiteenuste pakkujate tsiviil- ja kriminaalvastutuse määratlemiseks seoses kasutajate poolt nende veebilehtedele ülespandud sisuga. Muuhulgas peaksid valitsused avaldama survet e-kaubanduse direktiivi ja muude jurisdiktsioonide sarnaste kaitstusesätete muutmiseks nõnda, et need ei takistaks äriühingutel teostada tulenevalt vastutuselevõtmise kartusest järelevalvet oma veebilehtede üle. Lähtuda tuleks mis tahes tsiviil- või kriminaalvastutuse kohaldatavusest vaid juhul, kui õnnestub tõendada, et hostingufirma oli ebaseaduslikust sisust teadlik, kuid ei võtnud selle kõrvaldamiseks tahtlikult midagi ette või ei teinud seda mõistliku aja vältel.

6.12 Toetada vabaühendusi poliitika kujundamisel

34. Paljusid huvirühmi kaasav lähenemine poliitika kujundamisele sõltub lõppkokkuvõttes sellest, kas igal üksikul huvirühmal on osalemiseks tahtmist ja vahendeid. Reeglina pole väga paljudel vabaühendustel puudust tahtmisest, kuid liigagi sageli ei ole neil optimaalse panuse andmiseks piisavalt vahendeid. Leida tuleks võimalused vabaühenduste abistamiseks nende suutlikkuse tõstmisel seoses konstruktiivse, teavitatud ja õigeaegse osalemisega paljusid huvirühmi kaasavates poliitika kujundamise protsessides, seda nii riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil.

35. Üldsuse usalduse säilitamiseks isereguleerumise kui poliitika kujundamise mehhanismi vastu on tarvis veenvat tõendusmaterjali laste võrguturvalisuse paranemise kohta.

Lisateabe saamiseks külastage meie veebilehte või võtke eNASCO'ga ühendust:

W: www.enacso.eu

E: info@enacso.eu

eNASCO liikmed (2010. aasta aprilli seisuga):

BELGIA

PRANTSUSMAA

AUSTRIA

HOLLAND

SAKSAMAA

IIRIMAA

UNGARI

EESTI

POOLA

SUURBRITANNIA

TŠEHHI VABARIIK

HISPAANIA

TAANI

SOOME

ITAALIA

